

سۇئال

ئىنسان ئاتا-ئانىسى ۋە قېرىنداشلىرىغا ۋاكالەتەن دۇئا قىلسا بولامدۇ؟ ھەدىستە: **نامىنى تىلغا ئېلىش بىلەن زېمىن ۋە ئاسماندا ھېچ نەرسە زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن** دېگەن زىكىرنى ئەتتىگەندە دېسە، كەچ كىرگۈچە، كەچتە دېسە تاڭ يورۇغچە ئۇ كىشىگە زىيان يەتمەيدۇ دەپ بايان قىلىنغان، بەزى مەنبەلەردە ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇشۇ زىكىرنى دەيتتى، بىر قېتىم ئۇ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىدە ئوت ئاپىتى يۈز بېرىپ ئەتراپتىكى ھەممە ئۆيلەر كۆيۈپ، ئۇنىڭ ئۆيىدىن ھېچ نەرسە كۆيىمگەن، دېلىگەن بۇ سەھىھ ھەدىسمۇ؟، بۇ دۇئانى بىر كىشى ئائىلىسىدىكىلەرگە ۋاكالەتەن دېسە توغرا بولامدۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: سوئالدا زىكىر قىلىنغان دۇئا بەزى ئۆلىمالارنىڭ بايان قىلىشىچە، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كەلگەن سەھىھ ھەدىستۇر.

ئەبانا ئىبنى ئوسمان، ئوسمان ئىبنى ئەپپان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلغان ھەدىستە، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان دەيدۇ: **كىمكى نامىنى تىلغا ئېلىش بىلەن زېمىن ۋە ئاسماندا ھېچ نەرسە زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن، دېگەن زىكىرنى كەچتە ئۈچ قېتىم دېسە، تاڭ يورۇغچە تۇيۇقسىز بىر بالاغا ئۇچرىمايدۇ، ئەتتىگەندە ئۈچ قېتىم دېسە، كەچ كىرگۈچە تۇيۇقسىز بىر بالاغا ئۇچرىمايدۇ.**

ئەبانا بىن ئوسمان پالەچ بولۇپ قالغاندا، ئۇنىڭدىن بۇ ھەدىسنى ئاڭلىغان بىر كىشى ئۇنىڭغا قارىغان ئېدى، ئەبانا ئۇنىڭغا: ساڭا نېمە بولدى ماڭا قاراۋاتىسەن؟ ئاللاھ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن ئوسمانغا يالغاننى توقۇمىدىم، ئوسمان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يالغاننى توقۇمىدى، لېكىن مەن پالەچ بولۇپ قالغان كۈنى ئاچچىقلىنىپ قىلىپ بۇ دۇئانى ئوقۇشنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن، دېدى. [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 5088-ھەدىس].

تىرمىزى 3388 – نومۇرلۇق ھەدىستە مۇنداق بايان قىلغان: **كىمكى ھەر كۈنى ئەتتىگەندە ۋە ئاخشامدا، نامىنى تىلغا ئېلىش بىلەن زېمىن ۋە ئاسماندا ھېچ نەرسە زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن، دېگەن زىكىرنى ئۈچ قېتىم**

دېسە، ئۇ كىشىگە ھېچ نەرسە زىيان يەتكۈزمەيدۇ. [تېرمىزى بۇ ھەدىسنى ھەسەن، سەھىھ ۋە غېرىپ دېگەن، ئىبنى قەيىم رەھىمەھۇللاھ "زادۇل مىئاد" ناملىق ئەسەر 2-توم 338-بەتتە سەھىھ دېگەن. شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ سەھىھ دەپ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

دوكتۇر ئابدۇرازاق بەدرى مۇنداق دەيدۇ: "بۇ مۇسۇلمان ھەر كۈنى ئەتتىگەن-كەچتە ئوقۇشنى ئېسىدە تۇتۇشى تەلەپ قىلىنىدىغان ئۇلۇغ زىكىر بولۇپ، شۇنىڭ بىلەن ئىنسان ئاللاھنىڭ ئىزى بىلەن تۇيۇقسىز بالا-مۇسبەتكە ئۇچراشتىن ساقلىنىپ قالىدۇ.

ئىمام قۇرتۇبى رەھىمەھۇللاھ بۇ ھەدىس توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ: "بۇ توغرا خەۋەر، راست سۆز بولۇپ، بىز بۇنى ۋە بۇنىڭ دەلىلىنى دەلىل ۋە تەجىربە بىلەن بىلدۈرۈم. مەن مۇشۇ ھەدىسنى ئاڭلىغاندىن بىرى ئەمەل قىلىپ كەلدىم، مەن بۇنى دېيىشنى تەرك ئەتكەنگە قەدەر ماڭا بىر نەرسە زىيان يەتكۈزمىدى، مەندىن بىر كۈنى كېچىدە مېنى يىلان چىقىۋالدى، ئويلاپ باقسام مەن شۇ كۈنى مەزكۇر زىكىرنى ئېيتىشنى ئۇنتۇپ قالغان ئىكەنمەن." [ئىبنى ئەلانىڭ ئەل پۇتۇھات ئەررەبىانىي "ناملىق ئەسىرى 3-توم 100-بەتكە قارالسۇن].

سۈننەت بويىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەلىم بەرگەندەك بۇ زىكىرنى ھەر كۈنى ئەتتىگەن-كەچتە ئۈچ قېتىم دېيىلىدۇ.

ھەدىستىكى: **نامىنى تىلغا ئېلىش بىلەن زېمىن ۋە ئاسماندا ھېچ نەرسە زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن** دەپ ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن پاناھلىق تىلىگەن كىشىگە زېمىننىڭ تەرىپىدىنمۇ ۋە ئاسماننىڭ تەرىپىدىنمۇ بىر مۇسبەت يەتمەيدۇ دېگەن بولدى. ھەدىستىكى: **ئۇ ئاللاھ ئاڭلىغۇچى ۋە بىلگۈچىدۇر** دېگەنلىك، ئاللاھ تائالا بەندىلەرنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغۇچىدۇر، ئىش-ھەرىكەتلىرىنى بىلگۈچىدۇر، ئاللاھ تائالاغا ئاسمان-زېمىندا ھېچ نەرسە مەخپىي قالمايدۇ دېگەن بولدى.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن نەقىل قىلغان سەھىھ ھەدىستە، ئۇ كىشى مۇنداق دەيدۇ: **بىر كىشى**

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ: **ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى: ئەتتىگەن مېنى يىلان چىقىۋالدى دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەگەر كەچتە ئاللاھنىڭ مۇكەممەل كەلىمىلىرى بىلەن ئاللاھ تائالا ياراتقان نەرسىلەرنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن دېگەن دۇئانى ئوقۇغان بولساڭ، ئۇ ساڭا زىيان يەتكۈزەلمەيتتى ئەمەسمۇ؟، دېدى. [مۇسلىم رىۋايىتى 2709-ھەدىس].**

يەنە بىر ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: **كىمكى كەچ تەرەپتە ئۈچ قېتىم: ئاللاھنىڭ مۇكەممەل كەلىمىلىرى بىلەن ئاللاھ تائالا ياراتقان نەرسىلەرنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن دېگەن دۇئانى ئوقۇسا، ئۇ كېچىدە ئۇنىڭغا ھېچ قانداق زەھەرلىك نەرسە زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. [تېرمىزى رىۋايىتى 3604-ھەدىس].**

ئىمام تېرمىزى بۇ ھەدىسكە ئەگەشتۈرۈپ، راۋىيلاردىن بىرى بولغان سۇھەي ئىبنى ئەبى سالىھنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى بايان

قىلىدۇ: «بىزنىڭ ئائىلىدىكىلەر بۇ دۇئانى ئۈگەنگەن ئۇلار ھەر كېچىسى بۇ دۇئانى ئوقۇپ ياتاتتى، بىر كېچىسى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىر قىزنى چاچان چېقىۋالغان بولسىمۇ ئۇ قىز ئاغرىق ھېس قىلمىدى».

يۇقىرىقى ھەدىس بۇ دۇئا- زىكىرنىڭ پەزىلىتىنى بىلدۈرىدۇ، بۇ دۇئانى ئاخشىمى ئوقۇغان كىشى ئاللاھ تائالانىڭ ئىزنى بىلەن يىلان- چاچانلارنىڭ زىيان يەتكۈزۈشىدىن ساقلىنىپ قالىدۇ. [دوكتۇرنىڭ سۆزى قىسقارتىپ ئېلىندى. "پىقھۇل دۇئا ۋەل ئەزكار" ناملىق ئەسەر 3- توم 12-14- بەتلەرگە قارالسۇن].

ئاللاھ تائالانىڭ ئىزنى بىلەن يامانلىقتىن ساقلاپ، زىياندىن مۇداپىئە قىلىدىغان زىكىرلەردىن: ئابدۇللاھ ئىبنى خۇبەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلغان ھەدىستە، ئۇ كىشى مۇنداق دەيدۇ: **بىز يامغۇر يىغىۋاتقان قاپ- قاراڭغۇ بىر كېچىدە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنى بىزگە ناماز ئوقۇپ بېرەمدىكىن دەپ ئىزدەپ چىقتۇق، بىز پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنى تاپقاندا، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: ناماز ئوقۇدۇڭلارمۇ؟ دېدى، مەن ھېچ نەرسە دېمىدىم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: بىر نەرسە دېگىن دېدى، مەن ھېچ نەرسە دېمىدىم، ئاندىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: بىر نەرسە دېگىن دېدى، مەن ھېچ نەرسە دېمىدىم، ئاندىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: ناماز ئوقۇدۇڭلارمۇ؟ دېدى، مەن: ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! نېمە دەيمەن؟ دېدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەتىڭدە ۋە كەچتە قۇلھۇۋاللاھۇ ئەھەدىنى، مۇئەۋۋەزەتەينى ئۈچ قېتىمدىن دېسەڭ، سەن ئۈچۈن ھەممە نەرسىگە كۇپايە قىلىدۇ، دېدى. [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 5082- ھەدىس. تىرمىزى رىۋايىتى 3575- ھەدىس. ئۇ بۇ ھەدىسنى ھەسەن، سەھىھ، غەرىب دېگەن. ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ: "ئەلئەزكار" ناملىق ئەسەرنىڭ 107- بەتتە ئىسنادى سەھىھ دېگەن].**

سۆزىمىزنىڭ خۇلاسسىسى: يۇقىرىدا بايان قىلىنغان دۇئا- زىكىرلەر ئاللاھ تائالانىڭ ئىزنى بىلەن مۇسۇلماننى تۈرلۈك ئازار- كۈلپەتتىن ساقلايدۇ، بۇ چوقۇم شۇنداق بولىدۇ دېگەنلىك ئەمەس، مۇشۇ زىكىر- دۇئالارنى ئوقۇپ تۇرۇپمۇ ئازار- كۈلپەت يەتكەن بولسا بۇ ئاللاھ تائالانىڭ تەقدىرىدىن بولىدۇ، ئاللاھ تائالانىڭ بىر ئىشىنى بۇيرۇش ۋە تەقدىر قىلىشىدا كاتتا ھېكمەت بار. ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **لَهُ مَعْقَبَاتٌ مِّن بَيْن يَدَيْهِ وَمِن خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِّن أَمْرِ اللَّهِ تەرجىمىسى: ھەر بىر ئادەمنىڭ ئالدى - كەينىدە ئاللاھنىڭ ئەمرى بويىچە ئۇنى قوغدايدىغان نۆۋەتچى پەرىشتىلەر بار. [سۈرە رەئد 11- ئايەت].**

ئەكرەمە ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: **يَحْفَظُونَهُ مِّن أَمْرِ اللَّهِ تەرجىمىسى: ئاللاھنىڭ ئەمرى بويىچە ئۇنى قوغدايدىغان نۆۋەتچى پەرىشتىلەر بار دېگەن سۆزنىڭ چۈشەنچىسى؛ ئۇ كىشىنى پەرىشتىلەر ئالدى- كەينى تەرەپتىن مۇھاپىزەت قىلىدۇ، ئاللاھنىڭ قازائى- قەدەرى كەلگەندە پەرىشتىلەر ئۇ كىشىنى يالغۇز قويدۇ.**

مۇجاھىد رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ھەرقانداق ئىنسانغا مۇئەككەل قىلىنغان پەرىشتە بولىدۇ، ئۇ پەرىشتە ئىنساننى ئويغاق ياكى ئۇخلىغان ۋاقىتلاردا جىن، زىيانداش ھاشارەتلەرنىڭ زېيىنىدىن ساقلايدۇ، بىرەر نەرسە زىيان يەتكۈزۈشنى مەقسەت قىلىپ كەلسە، پەرىشتە ئۇنىڭغا: كەينىڭگە قايت دەيدۇ، پەقەت ئاللاھ تائالا تەقدىر قىلغان، ئىزنى بەرگەن ئىش بولسا، ئۇ ئىش ئۇنىڭغا يېتىدۇ." [تەپسىر ئىبنى كەسىر " ناملىق ئەسەر 4- توم 438- بەت].

ئىككىنچى: ئائىلىسىدىكىلەرگە ۋاكالەتەن دۇئا قىلىش، توغرا بولمايدۇ ۋە ئۇلار ئۈچۈن كۇپايە قىلمايدۇ، چۈنكى زىكىر-دئۇلاردا ھايات كىشىلەرگە ۋاكالەتەن قىلسا دۇرۇس بولىدىغانلىقى توغرىسىدا ھېچ دەلىل بايان قىلىنمىغان، شۇنىڭ ئۈچۈن ھەر بىر مۇسۇلمان ئۆزىگە مەنپەئەتلىك بولغان ئىشلارنى قىلىشقا ھېرىسمەن بولىشى كېرەك، ئۇ كىشىنىڭ ئەھۋالى ئاللاھ تائالانىڭ زىكىرىدىن غاپىل قالغۇچىلارنىڭ ھالىغا ئوخشاش بولۇپ قالماسلىقى كېرەك.

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَإِذْ كَرَّرْنَا فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ .**
إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ تەرجىمىسى: پەرۋەردىگارنى يېلىنغان ۋە ئۇنىڭدىن قورققان ھالدا ئىچىڭدە ياد ئەتكىن، ئەتىگەندە - ئاخشامدا ئۇنى پەس ئاۋازدا زىكىرى قىلغىن، غاپىلاردىن بولمىغىن.
پەرۋەردىگارنىڭ دەرگاھىدىكىلەر (يەنى پەرىشتىلەر) ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشتىن باش تارتمايدۇ، ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتىدۇ ۋە ئۇنىڭغا سەجدە قىلىدۇ. [سۈرە ئەئراف 205-206-ئايەتلەر].

ئۈچىنچى: ئەمما ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مەھەللىسىدىكى ھەممە ئۆيلەر كۆيۈپ ئۇنىڭ ئۆيىنىڭ ساق قالغانلىقى توغرىسىدىكى ۋەقەلىك سوئالدا بايان قىلىنغان نامىنى تىلغا ئېلىش بىلەن زېمىن ۋە ئاسماندا ھېچ نەرسە زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن دېگەن بۇ زىكىردە كەلمىگەن ، ئۇ ۋەقەلىك باشقا بىر دۇئانىڭ سەۋەبىدە بايان قىلىنىدۇ.

تەلىق بىن ھەبىيب مۇنداق دەيدۇ: «بىر كىشى ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يېنىغا كېلىپ : ئەي ئەبۇ دەردا! ئۆيۈڭ كۆيۈپ كەتتى دېدى، ئەبۇ دەردا: كۆيۈپ كەتمىدى، ئاللاھ تائالا ئۇنداق قىلمايدۇ، مەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىن بىر قانچە سۆزنى ئاڭلىغان، بۇ سۆزلەرنى ئەتىگەندە دېگەن كىشىگە كەچ كىرگىچە مۇسبەت يەتمەيدۇ، كەچ كېرگەندە دېگەن كىشىگە تاڭ يورۇغچە مۇسبەت يەتمەيدۇ. "ئەي ئاللاھ! سەن مېنىڭ پەرۋەردىگارم، سەندىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوق، ساڭا تەۋەككۈل قىلىم، سەن بۈيۈك ئەرىشنىڭ پەرۋەردىگارى، ئاللاھ تائالانىڭ خالىغىنى بولىدۇ، خالىمىغىنى بولمايدۇ. كۈچ-قۇۋۋەت ئالى بولغان بۈيۈك ئاللاھقا خاستۇر. بىلگىنى ھەقىقەتەن ئاللاھ تائالا ھەممە نەرسىگە قادىردۇر، ئاللاھ تائالانىڭ بىلىشى ھەممە نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئەي ئاللاھ! مەن، سەن بىلەن نەپسىمنىڭ يامانلىقىدىن، سەن كوكۇلىسىدىن تۇتۇپ تۇرغان بارلىق جانلىقلارنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن، پەرۋەردىگارم! مېنى توغرا يولنىڭ ئۈستىگە قىلغىن."» [بۇ ھەدىسنى ئىبنى سىننىي "كېچە-كۈندۈزنىڭ ئەمىلى" ناملىق ئەسەر 57-بەتتە، تەبرانى "ئەددۇئا" ناملىق ئەسەر 343-بەتتە، بەيھەقىي "پەيغەمبەرلىكنىڭ دەلىللىرى" ناملىق ئەسەر 7-توم 121-بەتتە، ئەغلەب بىن تەمىم دىن ئۇ كىشى ھەججاج بىن پەراپىسەدىن ئۇ كىشى تەلىق بىن ھەبىيبتىن رىۋايەت قىلغان].

ئىبنى جەۋزى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ ھەدىس مۇستەھكەم ئەمەس، بۇنىڭ ئاپىتى ئەغلەبتىن كېلىدۇ، يەھيا ئىبنى مەئىن ئۇنى ھەدىس رىۋايەت قىلىشقا يارىمايدۇ دېگەن، ئىمام بۇخارى: ئۇنىڭ ھەدىسى مۇنكەر دېگەن". "ئەل ئىلەلۇل مۇتەناھىيە" 2-توم 352-بەت. ھاپىز ئىبنى ھەجەر "نەتائىجۇل ئەفكار" ناملىق ئەسەر 2-توم 401-بەتتە مەزكۇر ھەدىسنى زەئىپ دېگەن. شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ ئەڭ ئاجىز ئىسناد، ئەغلەبنى ئىمام بۇخارى ۋە باشقا ئالىملار "ھەدىسى مۇنكەر"

دېگەن. ھەججە ئىبنى پەراپسەمۇ ئاجىز راۋىي " زەئىپ ھەدىسلەر توپلىمى "6420-ھەدىس.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.